

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Вченою радою Харківської
державної академії культури
Протокол №2 від 30 вересня 2025 р.

Голова вченої ради ХДАК

_____ Василь ШЕЙКО

Введено в дію наказом

№ 182 від 30 вересня 2025 р.

В.о. ректора

_____ Наталія РЯБУХА

**КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ХАРКІВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АКАДЕМІЇ КУЛЬТУРИ**

(3 оновленнями)

Харків 2025

Кодекс академічної доброчесності Харківської державної академії культури розроблений на основі досвіду і зразків кращих ЗВО України, українського законодавства та досвіду дотримання академічної доброчесності різних університетів світу.

Текст Кодексу розроблено з урахуванням пропозицій спільноти Академії, органів студентського самоврядування та первинної профспілкової організації ХДАК.

Затверджений:

Вченою радою Харківської державної академії культури
«30» вересня 2025 р., протокол № 2

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Кодекс академічної доброчесності Харківської державної академії культури (далі – Кодекс) встановлює загальні моральні принципи та правила етичної поведінки осіб, які працюють і навчаються в Академії (академічній спільноті), якими вони повинні керуватися у своїй діяльності.

1.2. Кодекс є складовою частиною нормативної бази системи внутрішнього забезпечення якості освітнього процесу і вищої освіти Академії та базується на нормах загальнолюдських та європейських цінностей, Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», Цивільного Кодексу України, Статуту Харківської державної академії культури (далі – ХДАК), Правил внутрішнього трудового розпорядку Академії.

1.3. Академія прагне створити середовище, яке сприяє навчанню і роботі, прагненню до істини, обміну знаннями, впровадженню інновацій, інтелектуальному розвитку здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників і співробітників Академії, підтриманню особливої академічної культури взаємовідносин. Кожен член академічної спільноти, дотримуючись норм цього Кодексу, робить неоціненний внесок у розвиток усієї Академії, зміцнення її іміджу і ділової репутації.

1.4. Кодекс є переліком настанов та цінностей, дотримання яких представниками спільноти ХДАК є необхідним як на території Академії, так і поза нею.

2. ОСНОВНІ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ТЕРМІНИ

У даному положенні наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

2.1. Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил провадження академічної діяльності, які є обов’язковими для всіх учасників (суб’єктів) такої діяльності та спрямовані на забезпечення довіри до результатів навчання, досліджень та творчості.

2.2. Академічна діяльність для цілей цього Кодексу є навчальна, педагогічна, викладацька, наукова (творча), науково-педагогічна, науково-організаційна. Суб’єктами академічної діяльності є учасники освітнього процесу, наукові працівники, особи, залучені до процедур забезпечення якості освіти, особи, залучені до організації і проведення конкурсів у сфері освіти і науки, оцінювання суб’єктів наукової і науково-технічної діяльності, наукових (творчих) та науково-технічних результатів і проєктів.

2.3. Політика і процедури забезпечення академічної доброчесності, а також їх реалізація ХДАК мають: 1) мінімізувати можливості для порушення академічної доброчесності; 2) заохочувати дотримання вимог академічної доброчесності всіма учасниками освітньої, наукової, творчої (мистецької) діяльності; 3) забезпечувати дієве реагування на факти порушення академічної доброчесності.

2.4. Цитата – порівняно стислий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого (у тому числі оприлюдненого у мережі Інтернет) твору, який використовується, з обов’язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими власні твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

2.5. Унікальність (оригінальність) твору – співвідношення (%) матеріалу, що не має збігів з іншими публікаціями, до загального об’єму матеріалу.

2.6. Система забезпечення принципів академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин має такі логічно пов'язані між собою складові:

- *нормативну базу*, яка на системному рівні описує механізми впровадження принципів академічної доброчесності в науковий та освітній процеси, заходи з забезпечення дотримання принципів академічної доброчесності, процедури попередження та боротьби з порушеннями принципів академічної доброчесності;

- *структурні підрозділи та уповноважені комісії*, які забезпечують популяризацію принципів академічної доброчесності, їх впровадження в освітньо-наукову діяльність ХДАК, а також виконують наглядову та контролюючу функцію;

- *інформаційну базу*, за допомогою якої здійснюється популяризація принципів академічної доброчесності та підвищення рівня обізнаності всіх учасників освітньо-наукової діяльності в ХДАК у питаннях академічної доброчесності;

- *інструменти впровадження принципів академічної доброчесності* у освітню, наукову та творчу діяльність ХДАК, які несуть просвітницьку функцію та за допомогою яких стає можливим попередження випадків порушення принципів академічної доброчесності;

- *інструменти контролю* дотримання академічної доброчесності у освітній і науковій та творчій діяльності ХДАК.

3. ПРИНЦИПИ ТА НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ І ПРАЦІВНИКІВ ХДАК

3.1. Загальними моральними принципами, якими мають керуватися члени академічної спільноти, є:

- *Принцип законності*. У своїй діяльності члени академічної спільноти мають суворо дотримуватися законодавства, а також стимулювати до цього

інших.

- *Принцип чесності та порядності.* В освітній та викладацькій діяльності, у наукових (творчих) дослідженнях, практичній роботі тощо представники академічної спільноти зобов'язані діяти чесно, бути відвертими й у жодному разі свідомо не висувати неправдивих тверджень.

- *Принцип справедливості.* У взаємовідносинах між членами академічної спільноти важливим є неупереджене ставлення одне до одного, правильне й об'єктивне оцінювання результатів освітньої, дослідницької, творчої та трудової діяльності.

- *Принцип взаємної довіри.* Атмосфера довіри заохочує вільний обмін ідеями та інформацією в академічному середовищі, сприяє співпраці та вільному продукуванню нових ідей, позбавляє остраху, що результати діяльності може бути вкрадено, кар'єру спалюжено, а репутацію підірвано.

- *Принцип компетентності й професіоналізму.* Здобувачі вищої освіти та працівники ХДАК зобов'язані підтримувати найвищий рівень компетентності, підвищення свого рівня навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності.

- *Принцип відповідальності.* Здобувачі вищої освіти та працівники ХДАК зобов'язані сумлінно виконувати свої обов'язки, протистояти будь-яким формам дискримінації, ганебним учинкам, негативному впливу інших осіб, здатність брати на себе відповідальність за результати своєї діяльності, бути готовими подавати приклад відповідальної поведінки.

- *Принцип партнерства і взаємодопомоги.* З метою підвищення якості освітніх, творчих та дослідницьких результатів представники академічної спільноти орієнтуються на суб'єкт-суб'єктну або партнерську взаємодію.

- *Принцип взаємоповаги.* Повага в академічному середовищі має бути взаємною, виявлятися до інших, так і до себе, незалежно від віку, статі та статусу.

- *Принцип прозорості*. Уникнення зловживань посадовим становищем виборними чи призначеними представниками академічної спільноти, прозорість і публічність прийняття та виконання управлінських рішень, освітньої, науково-дослідницької, творчої, господарської та фінансової діяльності.

Дотримання зазначених вище принципів має бути справою доброчесності всіх без винятку членів академічної спільноти.

3.2. Для педагогічних, наукових та науково-педагогічних працівників є гідним:

3.2.1. Дотримуватися вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів Академії, не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;

3.2.2. Сумлінно, компетентно, вчасно, результативно і відповідально виконувати службові повноваження та професійні обов'язки, рішення і доручення керівництва;

3.2.3. Постійно підвищувати професійну кваліфікацію, застосовуючи у своїй діяльності інноваційні освітні методи та технології;

3.2.4. Сумлінно ставитися до освітнього процесу, форм контролю, об'єктивно та неупереджено оцінювати знання та вміння здобувачів освіти;

3.2.5. Дотримуватися загальновизнаних етичних норм поведінки, бути ввічливим у стосунках зі здобувачами освіти, керівниками, колегами та підлеглими;

3.2.6. Із толерантністю та повагою ставитися до колег та здобувачів освіти, незалежно від їх етнічної, релігійної, культурної або соціальної приналежності;

3.2.7. Сприяти творчій активності здобувачів освіти, заохочувати і підтримувати будь-яку діяльність, пов'язану з системою студентського самоврядування, покращенням культурного життя та іміджу ХДАК, враховувати пропозиції здобувачів освіти щодо форм та

методів навчання;

3.2.8. Вшановувати та вивчати минуле Академії, творчі здобутки її визначних вчених, педагогів, випускників, які вписали яскраві сторінки у літопис вітчизняної та світової освіти і науки;

3.2.9. Підтримувати атмосферу довіри, відповідальності та взаємодопомоги в академічному співтоваристві;

3.2.10. Запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, під якими слід розуміти суперечність між особистими інтересами члена академічної спільноти та його службовими або освітніми обов'язками, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень;

3.2.11. Піклуватися про чистоту власної мови та мови колег;
- є неприйнятним:

3.2.12. Допускати порушення освітнього процесу, його недостатнє науково-методичне забезпечення;

3.2.13. Не дотримуватися вимог контракту та виконання індивідуального робочого плану;

3.2.14. Запізнюватися на заняття або пропускати їх без поважних причин;

3.2.15. Допускати некоректне, зневажливе ставлення до здобувачів освіти, колег та співробітників;

3.2.16. Вдаватися до форм академічного шахрайства, академічного плагіату та інших форм прояву академічної недоброчесності, викладених у Розділі II Кодексу;

3.2.17. Зловживати владою, впливом або службовим становищем.

3.3. Для здобувачів вищої освіти та інших осіб, що навчаються
- є гідним:

3.3.1. Поважати честь і гідність інших осіб, навіть, якщо їх погляди відрізняються від ваших;

3.3.2. Відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та добросовісно виконувати завдання, передбачені освітніми програмами та планами;

3.3.3. Бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами;

3.3.4. Активно займатись самостійною роботою, використовуючи всі можливості для отримання необхідних знань;

3.3.5. Використовувати в освітній та дослідницькій діяльності лише перевірені та достовірні джерела інформації та грамотно посилається на них;

3.3.6. Подавати на оцінювання лише самостійно виконану роботу, що не є запозиченою або переробленою з іншої, виконаної третіми особами;

3.3.7. Інформувати викладачів та здобувачів освіти про недопустимість порушення норм і правил академічної доброчесності;
- є неприйнятним:

3.3.8. Виявляти нешанобливе та некоректне ставлення до здобувачів освіти, представників викладацького складу та адміністрації;

3.3.9. Запізнюватися на навчальні заняття та пропускати їх без поважних причин;

3.3.10. Під час освітнього процесу використовувати джерела інформації (усні (підказки), письмові (роботи інших осіб), друковані (книги, методичні посібники), електронні (телефони, планшети), не дозволені викладачем;

3.3.11. Надавати для оцінювання письмову роботу, підготовлену за участю інших осіб;

3.3.12. Фальсифікувати або фабрикувати інформацію, наукові результати з їх наступним використанням у практичній роботі, індивідуальному завданні, кваліфікаційній роботі, дисертаційному дослідженні;

3.3.13. Брати участь у будь-якій іншій діяльності, пов'язаній з порушенням правил і норм академічної доброчесності.

3.4. Факти порушення науковими, педагогічними, науково-педагогічними працівниками та здобувачами освіти норм Кодексу академічної доброчесності ХДАК виносяться на розгляд спеціально утвореної для розгляду даного питання комісії, що складається з числа представників адміністрації, науково-педагогічних працівників та членів студентського самоврядування Академії.

4. РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

4.1. Попередження академічної недоброчесності в освітньому процесі ХДАК здійснюється структурними підрозділами Академії через проведення комплексу профілактичних заходів, які полягають в:

- інформуванні науково-педагогічних, наукових та інших працівників Академії, здобувачів освіти, про необхідність дотримання академічної етики та підвищення відповідальності за недотримання норм цитування;

- формуванні, виданні та розповсюдженні методичних матеріалів з уніфікованим визначенням вимог щодо належного оформлення посилань на використані у наукових і навчальних працях матеріали;

- запровадженні в рамках ознайомчих та/чи факультативних курсів з основ академічного письма та дослідницької роботи з вивченням вимог щодо написання письмових робіт та особливою увагою до принципів самостійності роботи над письмовими завданнями, коректного застосування інформації з інших джерел та недопущення фактів академічної недоброчесності, а також правил опису джерел та оформлення цитувань;

- щорічному проведенні для здобувачів вищої освіти заходів з питань наукової етики та недопущення академічної недоброчесності;

- повідомленні членів академічної спільноти ХДАК про положення Кодексу та наслідки вчинення порушень академічної доброчесності, що ним передбачені;

- розміщенні на вебсторінці збірників наукових праць Академії викладу етичних норм публікації та рецензування статей;

- забезпеченні доступу кожному учасникові освітнього процесу та співробітникам ХДАК до повної версії цього Кодексу на офіційній вебсторінці Академії.

4.2 Під час планування навантаження та формулювання письмових завдань для здобувачів вищої освіти навчальному відділу, кафедрам та викладачам ХДАК рекомендується:

- замінити реферативні письмові роботи альтернативними творчими завданнями, що сприяють самостійному творчому підходу учасника освітнього процесу до їх виконання, зокрема: аналітичними записками, тезами, есе, рецензіями, оглядами джерел, підготовкою презентацій тощо;

- розраховувати обсяг письмових робіт із врахуванням навантаження на здобувачів освіти за іншими курсами.

5. ПОРЯДОК ПЕРЕВІРКИ ТА РОЗГЛЯДУ ФАКТУ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ

5.1. Перевірці на наявність фактів академічної недоброчесності підлягають:

- навчальні та кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти (бакалаврські, магістерські);

- науково-методичні праці (підручники, посібники та навчальні посібники, методичні розробки, конспекти лекцій), дистанційні курси, монографії та інші роботи, які включено до плану видань або вимагають рекомендації до видання вченої ради Академії;

- рукописи статей, тези доповідей, які надходять до редакції збірників наукових статей або оргкомітетів, наукові (анотовані) звіти;
- дисертаційні роботи на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня доктора філософії та доктора наук.

5.2. Перевірка на наявність фактів академічної недоброчесності здійснюється на етапі представлення матеріалів робіт для розгляду на засіданні кафедри, редакційної колегії, ради факультету, науково-методологічному семінарі, спеціалізованої вченої ради. Роботи, що підлягають перевірці на наявність фактів академічної недоброчесності, надаються авторами в електронному вигляді у представлених форматах: *.doc, *.docx, *.rtf.

5.3. Висновок про невиявлення фактів академічної недоброчесності у творі вноситься до рішення, ухваленого засіданням кафедри, науково-методологічним семінаром.

5.4. Заходи, спрямовані на виявлення фактів академічної недоброчесності при підготовці та оприлюдненні збірників наукових праць.

5.4.1. Перед поданням на розгляд вченої ради ХДАК збірника наукових праць Академії редакційна колегія перевіряє прийняті до опублікування статті на відсутність фактів академічної недоброчесності, про що складається довідка, яку підписує головний редактор видання.

5.4.2. За об'єктивність висновку про невиявлення фактів академічної недоброчесності відповідальність несе головний редактор видання.

5.5. Заходи, спрямовані на виявлення фактів академічної недоброчесності при рекомендації до захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів.

5.5.1. При розгляді дисертації, виконаної в Академії, на науково-методологічному чи міжкафедральному семінарі (засіданні кафедри) проводиться перевірка дисертації на відсутність фактів академічної недоброчесності.

5.5.2. Висновок про невиявлення фактів академічної недоброчесності в дисертації, виконаної в Академії, вноситься до рішення, ухваленого науково-методологічним семінаром (засіданням кафедри).

5.5.3. За об'єктивність висновку про невиявлення фактів академічної недоброчесності в дисертації, виконаної в Академії, відповідальність несе завідувач кафедри (головуючий науково-методологічного семінару).

5.5.4. Перед прийняттям дисертації, поданої для захисту до спеціалізованої вченої ради Академії, вчений секретар спеціалізованої вченої ради та експертна комісія, призначена спеціалізованою вченою радою для попереднього розгляду дисертації, перевіряють дисертацію на відсутність фактів академічної недоброчесності.

5.5.5. У висновку експертної комісії, призначеної спеціалізованою вченою радою, зазначається невиявлення фактів академічної недоброчесності в дисертації.

5.5.6. На офіційному вебсайті Академії оприлюднюються в електронному вигляді дисертація та відгуки офіційних опонентів – не пізніше ніж за 10 календарних днів до дати захисту дисертації.

5.5.7. Відповідальність за дотримання вимог, передбачених пунктом 5.5.6 цього Кодексу, несе працівник структурного підрозділу, який забезпечує діяльність рад.

6. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВИЯВЛЕННЯ ФАКТІВ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ

6.1. Особа, яка виявила факти академічної недоброчесності в науковій чи навчальній праці або дисертації працівника, здобувача вищої освіти Академії чи в дисертації, поданій до захисту в спеціалізованій ученій раді Академії, має право звернутися до Комісії з питань академічної доброчесності та корпоративної етики ХДАК з письмовою заявою.

6.2. Заява щодо виявлення фактів академічної недоброчесності розглядається на засіданні Комісії, яка приймає відповідний висновок.

6.3. У разі виявлення фактів академічної недоброчесності в індивідуальних навчальних та кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти, викладач або керівник кваліфікаційної роботи, оцінюючи письмову роботу здобувача і зафіксувавши наявність фактів академічної недоброчесності, зобов'язані таку роботу не зараховувати, направити її на доопрацювання. Кваліфікаційні роботи, в яких виявлено ознаки академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації, не допускаються до захисту.

6.4. У разі виявлення академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації дисертація знімається із захисту незалежно від стадії розгляду без права повторного захисту.

6.5. Відповідальність науково-педагогічних, наукових та інших працівників Академії за факти академічної недоброчесності визначається їхніми посадовими інструкціями та Правилами внутрішнього трудового розпорядку Академії.

7. КОМІСІЯ З ПИТАНЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА КОРПОРАТИВНОЇ ЕТИКИ ХДАК

7.1. З метою моніторингу дотримання членами академічної спільноти морально-етичних та правових норм цього Кодексу в ХДАК створюється Комісія з питань академічної доброчесності та корпоративної етики (далі – Комісія). Комісія є дорадчим органом Академії, на яку покладено такі завдання:

- виявляти порушення академічної доброчесності з боку учасників освітнього процесу;
- розглядати заяви про застосування неетичних практик в освітній, науковій (творчій) діяльності;

- одержувати і розглядати заяви щодо порушення Кодексу та надавати пропозиції адміністрації ХДАК щодо накладання відповідних санкцій.

7.2. Комісія у своїй роботі керується Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», іншими чинними нормативно-правовими актами, Статутом Академії, «Положенням про систему забезпечення якості освітньої діяльності в Харківській державній академії культури», цим Кодексом та Положенням про Комісію з питань академічної доброчесності та корпоративної етики, яке затверджується вченою радою ХДАК.

7.3. Склад Комісії затверджується вченою радою ХДАК.

7.4. Член академічної спільноти, який став свідком або має серйозну причину вважати, що стався факт порушення цього Кодексу, повинен повідомити про це Комісії з питань академічної доброчесності та корпоративної етики. Неприйнятно подавати (підтримувати подання) безпідставних скарг або скарг без підпису. Особа, що подала заяву, повинна викласти в ній аргументи, які свідчать про порушення академічної доброчесності та надати відповідні докази.

7.5. Будь-який член академічної спільноти має право звернутися до Комісії з метою внесення пропозицій та доповнень до цього Кодексу.

8. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

8.1. Члени академічної спільноти зобов'язані знати Кодекс академічної доброчесності Харківської державної академії культури. Незнання або нерозуміння норм цього Кодексу саме по собі не є виправданням неетичної поведінки.

8.2. Прийняття принципів і норм Кодексу академічної доброчесності ХДАК засвідчується підписом члена академічної спільноти.

8.2.1. Зареховані на перший курс здобувачі Академії освітніх рівнів «бакалавр», «магістр», «доктор філософії» підписують Декларацію про

дотримання академічної доброчесності, в якій зобов'язуються провадити освітню, наукову та творчу діяльність відповідно до принципів та етичних норм, викладених у Кодексі академічної доброчесності Харківської державної академії культури.

8.2.2. При укладенні контракту науково-педагогічні працівники засвідчують підписом зобов'язання здійснювати власну освітньо-наукову та творчу діяльність відповідно до принципів та етичних норм, викладених у Кодексі академічної доброчесності Харківської державної академії культури.

8.3. Порухення норм цього Кодексу може передбачати накладання санкцій, аж до відрахування або звільнення з Академії, за поданням Комісії з питань академічної доброчесності та корпоративної етики ХДАК.

8.4. Кодекс академічної доброчесності ХДАК затверджується вченою радою Академії.

8.5. Зміни та доповнення до Кодексу вносяться за поданням вченої ради ХДАК, студентської ради ХДАК, первинної профспілкової організації ХДАК, Наукового товариства аспірантів, докторантів і молодих вчених ХДАК та Комісії з питань академічної доброчесності та корпоративної етики ХДАК. Зміни та доповнення до Кодексу вносяться винятково за рішенням вченої ради Академії.